

## *Criminografische basisinformatie*

### Crimineel en geteld. Een N.I.S.-statistiek over de prevalentie van delinquenten en de incidentie van misdadigheid

Jaak van Kerckvoorde\*

*Tot deze categorie (sociale stand onbepaald) behoren ook de veroordeelden die niet voor hun beroep kunnen uitkomen: knutselaars, sluikhandelaars, gelukzoekers, souteneurs, enz.*  
Criminele statistiek 1978.

#### Inleiding

In vorige bijdragen<sup>1</sup> gaven we criminografische basisinformatie over de activiteiten van de parketten, de onderzoeksgerechten, de politie- en de correctionele rechtbanken. Het is duidelijk dat daar de *activiteiten van de onderscheidene justitiële instanties centraal* staan, en dat dergelijke informatie *niet* gericht is op de beantwoording van de vraag naar de omvang en de aard van de in ons land gepleegde misdrijven, noch op deze naar de kenmerken van delictplegers.

Wie dààrover informatie wil kan in beginsel terecht bij de zowat jaarlijks door het N.I.S. uitgebrachte 'criminele statistiek'.<sup>2</sup> Deze immers geeft enerzijds informatie over een aantal kenmerken van door Belgische rechtbanken veroordeelde *personen*, en bevat anderzijds gegevens over de *misdrijven* die het voorwerp van een veroordeling vormden.

Bij het raadplegen van deze statistiek blijken echter al vlug een aantal beperkingen en tekortkomingen die haar bruikbaarheid grondig aantasten. Wij vonden het wenselijk een aantal kanttekeningen bij de 'criminele statistiek' te vermelden, vooraleer uit deze statistiek criminografische basisgegevens over te nemen.

---

\* Buitengewoon docent. Afdeling strafrecht, strafvordering en criminologie K.U. Leuven.

1. VAN KERCKVOORDE, J., De rechtspleging in actie. Een geannoteerde selectie uit de N.I.S.-statistieken over de bedrijvigheid van de rechtbanken en hoven, *Panopticon*, 1983, 60-69.  
VAN KERCKVOORDE, J., De berechting van wanbedrijven en van gecorrectionaliseerde misdaden. Een becommentarieerde keuze van N.I.S.-gegevens, *Panopticon*, 1983, 280-286.

2. *Criminele statistiek van België*, Brussel, N.I.S. (Gerechtelijke statistieken), jaarlijks, verschillende paginering.

## 1. Voorwerp en referentiekader van de 'criminele statistiek'

### 1.1. Het gaat om veroordeelden, respectievelijk om gevonnisse feiten

De criminele statistiek kadert duidelijk in wat Biderman en Reiss 'the ultimate juristic view' noemden.<sup>3</sup> Volgens de aanhangers van deze zienswijze kan men pas over criminaliteit – en ook: over delinquenten – spreken zodra een rechter daarover bij vonnis een uitspraak gedaan heeft.

De 'algemene inleiding tot de criminele statistiek van België' citerend: 'De Belgische statistiek (...) beschouwt de *veroordeelde* op het ogenblik waarop een definitief vonnis hem onherroepelijk onder de criminele bevolking rangschikt'.<sup>4</sup> Voorts geldt als statistische eenheid voor de *statistiek der misdrijven* 'ieder individueel misdrijf dat het voorwerp uitmaakte van een *veroordeling*'.<sup>5</sup>

Een dergelijk standpunt is niet nieuw. Meer nog: vorige eeuw werd het als zowat het enig geldige aanzien en ook nu nog kent het fervente verdedigers, onder wie Brusten, Ditton en Sack.<sup>6</sup>

Wie hun gezichtspunt deelt heeft voor het formuleren van uitspraken over de omvang en de aard van de criminaliteit in ons land *in beginsel* genoeg aan de *criminele statistiek*.

Anders is het voor hen die menen dat ook zonder een rechterlijk vonnis al van misdrijven en van delinquenten kan worden gesproken. Enkele namen: Fiselier, Gassin en Sellin.<sup>7</sup> Dezen stellen zich niet tevreden met cijfers over de gevonnisse misdrijven en personen: zij vinden ze te gereduceerd en vaak ook te vertekend. Uitspraken over de aard en de omvang van de werkelijke criminaliteit, en informatie over kenmerken van de 'criminele bevolking' dient volgens hen te berusten op metingen in een 'proceduraal' stadium, voorafgaand aan dit van de beoordeling door de strafrechter.

Vandaar dat men hier de pleidooien vindt voor een betere O.M.-statistiek, voor een juistere en vollediger politionele statistiek en vaak ook voor metingen op het niveau van slachtoffers en daders, door middel van dark number-onder-

---

3. BIDERMAN, A., REISS, A., On Exploring the 'Dark Figure' of Crime, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 374, November 1967, 1-15.

4. *Criminele statistiek van België, Jaar 1978*, Brussel, N.I.S., 1983, 204 (3).

5. Idem, blz. 7.

6. BRUSTEN, M., *Crime Trends in Western Germany*, Paper presented at the Meeting of the Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control of the International Sociological Association, Den Haag, 30-31 augustus 1979, Xerox, 35; DITTON, J., *Controllogy. Beyond the New Criminology*, London, Mac Millan, 1979, 124; SACK, F., *Die Anwendbarkeit methodologischer Überlegungen auf die Kriminalberichterstattung*, in: ROKKAN, S., SVASAND, L. e.a., *Wahlverhalten. Vorurteile. Kriminalität*, Stuttgart, Ferdinand Enke, 1978, 528.

7. FISELIER, J., *Slachtoffer van delicten. Een onderzoek naar verborgen criminaliteit*, Utrecht, Ars Aequi, 1978, 303; GASSIN, R., La connaissance des mouvements de la criminalité dans le temps, *Contribution au XXXIe Cours International de Criminologie*, Aix-en-Provence, 7-11 décembre 1981, 66; SELLIN, T., The Basis of a Crime Index, *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology*, 22, 1931, 335-356.

zoek. Op beide zienswijzen zijn we elders uitvoerig ingegaan.<sup>8</sup> Hier moge worden volstaan met de conclusie dat de *criminele statistiek* voor de aanhangers van de tweede zienswijze (de 'realisten') *geen* bevredigende basis kan vormen voor kennis van hetzij de omvang en de aard van de gepleegde misdrijven, hetzij van kenmerken van plegers van delicten.

### 1.2. *Niet alle veroordeelden worden opgenomen*

Zelfs de voorstanders van een alleen op de gevonniste misdadigheid gebaseerde criminele statistiek vonden in deze informatiebron *niet over alle delinquenten en gevonniste misdrijven informatie*.

Zo wordt geen informatie vermeld over de ingezetenen die door een buitenlandse rechtsmacht veroordeeld werden. Noch over de door militaire rechtsmachten veroordeelden en evenmin over hen die een opschorting van de uitspraak van de straf kregen. Daarentegen worden buitenlanders die in België gevonnist werden wél in deze statistieken vermeld.

Een belangrijke beperking ligt in het feit dat alleen diegenen opgenomen worden die definitief veroordeeld zijn wegens het plegen van een in de – vorige eeuw ontworpen en sindsdien uitgebreide – *nomenclatuur* opgenomen misdrijf. Deze lijst van misdrijven vindt men, met verwijzing naar de desbetreffende wetgeving, in de *criminele statistiek* afgedrukt. Zij omvat 32 rubrieken naar aard van het misdrijf; daarvan zijn sommige op grond van de zwaarte van de straf in subcategorieën onderverdeeld, waardoor de nomenclatuur uiteindelijk 45 *misdrijfcategorieën* omvat. Voor opnemings in de *criminele statistiek* komen alleen die personen in aanmerking die veroordeeld werden wegens feiten die:

#### 1. *Volgens het strafwetboek misdaden of wanbedrijven zijn.*

Een *uitzondering* hierop vormen respectievelijk: de misdrijven omschreven in een bestuursreglement of handelingen, strafbaar doordat een administratieve machtiging daartoe ontbrak, en de misdrijven gepleegd door nalatigheid of door gebrek aan vooruitzicht (bijvoorbeeld: *onvrijwillige* slagen, verwondingen, doeding).

Daaraan dienen evenwel volgende *overtredingen toegevoegd*: het roven van wortelvaste veldvruchten, de feitelikheden (waarschijnlijk wordt bedoeld: het op iemand werpen van een voorwerp dat hem kan hinderen of bevuilen), en het beschadigen van huis- of veldafsluitingen.

#### 2. Een *nauwe verwantschap* vertonen met de door het strafwetboek voorziene misdaden of wanbedrijven, hoewel zij slechts door bijzondere wetten worden be-teugeld.

Het aan deze criteria ten gronde liggende concept is dat alleen die veroordeelden en feiten geteld worden 'waarbij bij de dader *de wil* tot uiting (kwam) *kwaad te*

---

8. VAN KERCKVOORDE, J., Meten van criminaliteit: een mythe?, *Panopticon*, 1980, 394-405, VAN KERCKVOORDE, J., *De impasse van onze justitiële statistiek. Pleidooi voor een meer actuele criminografie*, in: COSYNS, P., ELIAERTS, C., *Trends in criminaliteit en criminaliteitsbestrijding*, Antwerpen-Brussel, Kluwer Rechtswetenschappen – V.U.B.-uitgavendienst 1982, 263 (171-226).

doen en de maatschappelijke orde te verstoren'.<sup>9</sup> Het is het concept van de '*morele verdorvenheid*'<sup>10</sup>, van zedelijk verderf<sup>11</sup>, dat hier de telgrondslag vormt.

Dit – niet evident – basiscriterium heeft tot gevolg dat veroordeelden en misdrijven die wel voor telling in bijvoorbeeld de statistiek van de correctionele rechtbanken in aanmerking kwamen thans uit het zicht verdwijnen. De *criminele statistiek* geeft bijgevolg slechts een *sterk gereduceerd beeld* omtrent het aantal en de aard van de gevonnisse misdrijven en daders.

### 1.3. De prevalentie van veroordeelden: telprocedure

De definitief veroordeelden worden per kalenderjaar *slechts één maal* in de *statistiek der veroordeelden* opgenomen: indien iemand in de loop van het jaar meerdere veroordelingen kreeg wordt hij voor de laatst opgelopen veroordeling vermeld. Is daar sprake van samenloop dan wordt hij voor het zwaarst bestraft misdrijf geteld.

Uit deze statistiek kan bijgevolg worden opgemaakt hoeveel verschillende *personen* in de loop van het jaar door het gerecht wegens *minstens één* van de in de nomenclatuur vermelde misdrijven veroordeeld werden.

### 1.4. De incidentie van misdrijven: telprocedure

In beginsel leent de *statistiek der individuele misdrijven* zich beter voor kennis van omvang en aard van de gevonnisse criminaliteit. De voor samenstelling van deze statistiek gebruikte procedure is evenwel weinig bevredigend. Immers: wanneer voor eenzelfde misdrijf *meerdere* personen veroordeeld werden (geval van strafbare deelneming) dan telt de criminele statistiek dit misdrijf even vaak als er veroordeelden zijn, ook al betreft het objectief beschouwd eenzelfde misdrijf. Vergeleken met wat een statistiek van de *eigenlijke misdrijven* zou bieden, geeft de statistiek van de *individuele misdrijven* bijgevolg een inflatoir beeld van de omvang, en een ook anderszins vertekend beeld van de aard der gevonnisse criminaliteit.

Een aan de criminele statistiek ontleende *illustratie* van een en ander: drie personen worden in eenzelfde kalenderjaar veroordeeld voor het gezamenlijk plegen van een diefstal, waarbij één van hen ook nog voor heling van het gestolene een straf krijgt.

In de *statistiek van de veroordeelden* worden de *drie personen afzonderlijk* vermeld, in dit geval in de rubriek 'diefstal en stroperij'. Nergens blijkt dat één van hen voor twee – naar aard verschillende – misdrijven veroordeeld werd. In de *statistiek der misdrijven* worden drie diefstallen en één geval van heling opgenomen.

In géén van beide statistieken vinden we terug dat het om *twee delictuele feiten* – één door drie personen gezamenlijk gepleegde diefstal en één geval van he-

---

9. *Statistisch jaarboek van België*, Deel 101, Brussel, N.I.S., 1971, 798 (728) (onze cursivering).

10. *Criminele statistiek van België*, zie noot 4 (onze cursivering).

11. *Statistisch jaarboek van België*, zie noot 9.

ling – gaat, wat we wél uit een ‘statistiek van de eigenlijke misdrijven’ zouden kunnen opmaken.

Evenmin kan eruit worden afgeleid dat *twee personen wegens diefstal veroordeeld* werden, en een *derde persoon wegens diefstal met heling*, wat we wél zouden weten indien bij de statistiek der veroordeelden de samenloop zelf in beeld zou gebracht zijn.

Voor beide statistieken blijken de gebruikte telprocedures bijgevolg duidelijk voor discussie vatbaar. In de desbetreffende N.I.S.-publikatie wordt al jaren expliciet op deze gebreken gewezen, zonder dat dit inzicht tot een andere wijze van handelen leidde.

### *1.5. Een etiologische kijk op gedrag waarvan de benoeming zelf verder niet in vraag gesteld wordt*

Van de door het N.I.S. gepubliceerde gerechtelijke statistieken<sup>12</sup> plaatst alleen de criminele statistiek de cijfers binnen een – zij het vaag geëxpliciteerd – theoretisch kader.<sup>13</sup>

Deze aanzetten tot criminologische conceptualisering verwijzen naar een etiologisch-deterministisch referentiekader waarbij – Quetelet achterna – misdadigheid als het product van vooral sociaal-morfologische factoren gezien wordt.

Nergens wordt naar de selectiviteit van het pre-justitieel en het justitieel optreden verwezen, en bijgevolg evenmin naar de wel zeer drastische invloed hiervan op aard en omvang van de gevonniste criminaliteit.

Overigens wordt – afgezien van wat we in vorig punt vermeldde – geen verdere aandacht besteed aan de repercussies van de gebruikte telgrondslagen en telprocedures.

Ter illustratie van één en ander een greep uit de begeleidende commentaar<sup>14</sup>:

‘De Belgische statistiek (...) bepaalt zich niet bij het werk van de rechter (...) Zij bestudeert de misdadiger als lid van het maatschappelijk lichaam en ziet in hem enkel een burger die door een bijzonder merkteken, namelijk de veroordeling, werd gekenmerkt.

Zij ontleedt de massa der veroordeelden onder de (...) kenmerken van leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, gezinstoestand, sociale stand, beroep, enz.

Kortom, zij onderzoekt in de schoot van de criminele bevolking, de belangrijkheid van de voornaamste fysieke, morele of maatschappelijke aspecten. Wanneer men de aldus bekomen uitslagen vergelijkt met de indeling, volgens dezelfde maatstaven, van de gehele bevolking, dan is het mogelijk (...) het peil van de misdadigheid in de verschillende bevolkingsgroepen vast te stellen (criminaliteitscijfer) (...) Dank zij (...) haar statistiek van de misdrijven maakt de cri-

12. Voor een overzicht zie de eerste in noot 1 vermelde publikatie.

13. Zie in dit verband ook PETERS, T., *Criminografie voor een interactionistische criminologie*, in: JENSEN, S., LEDENT, R. e.a., *Criminografie (ver)tekenen met cijfers?*, Leuven, Acco, 1974, 143, 86-95.

14. Voor een en ander zie: *Criminele statistiek van België*, zie noot 4, blz. 3 en 143.

minele statistiek het mogelijk (...) de criminele feiten in tijd en ruimte te localiseren. Van het ogenblik af dat men in deze menigvuldige waarnemingen een bepaalde regelmaat kan vaststellen, is de criminele statistiek ook in staat *om doelmatig bij te dragen tot het opzoeken van de permanente of accidentele oorzaken van de misdadigheid*' (onze cursivering).

Verder:

'Vermits de criminele bevolking (...) het voornaamste voorwerp der statistische waarneming is, past het (...) te bepalen, hoe de term 'crimineel' in het raam der statistiek dient opgevat.

*Zekere menselijke daden, alhoewel door de wet met strenge sancties bestraft, laten niet toe tot de morele verdorvenheid van hun daders te besluiten, verdorvenheid die in de zin van onderhavige studie, het criterium van de misdadigheid uitmaakt.'* (onze cursivering).

Tenslotte nog:

'De statistiek der individuele misdrijven laat toe de respectieve intensiteit van de criminaliteit bij de eerstgestraften en de recidivisten te vergelijken, de relatieve stand van de criminaliteit in de kleine, middelmatige en grote gemeenten vast te stellen, de invloed van de seizoenen op de criminaliteit te berekenen en ten slotte de nauwkeurige quantitatieve belangrijkheid van elk soort van misdrijf op de voorgrond te stellen'.

In de 'Methodologie van de Belgische gerechtelijke statistiek' wordt deze jonge telg van de gerechtelijke statistieken beschouwd als een statistiek 'van aanzienlijk sociologisch en criminologisch belang (...) aangezien zij uitsluitend stoelt op waarnemingselementen die onafhankelijk zijn van de eigenlijke rechtsbedrijvigheid'.<sup>15</sup>

Het zal inmiddels wel duidelijk zijn dat het laatste onjuist is. Wat nu het sociologisch en criminologisch belang betreft: dit ligt ons inziens *meer* in de expressie van een criminaliteitsopvatting, dan wel in de nauwelijks gerealiseerde intentie tot het aanreiken van een goede basis voor kennis van omvang, modaliteiten en oorzaken van strafbaar gesteld gedrag.

Wanneer wij verder in deze bijdrage zelf het geregistreerde gedeelte van de gevonniste criminaliteit met een aantal bio-sociale en andere kenmerken zullen relateren, dan gebeurt dit vooral met de bedoeling de lezer het bestaan van dergelijke informatie ter kennis te brengen. Mogelijke verschillen binnen eenzelfde tabel, of verschillen tussen enerzijds de distributie van dergelijke kenmerken onder de geregistreerde gevonnisten en anderzijds hun distributie onder de totale bevolking lenen zich vrijwel niet tot enige stellige interpretatie.

Anders geformuleerd: het N.I.S.-materiaal *laat ons volstrekt niet toe uit te maken of – en zo ja: in welke mate – dergelijke verschillen te maken hebben met het voorkomen van strafbaar gesteld menselijk gedrag, dan wel de resultante zijn van een keten van selectie- en oriëntatieprocessen* bij strafbaarstelling, vaststelling, melding, verbalisering, vervolging en straftoemeting.

---

15. *Methodologie van de Belgische gerechtelijke statistiek*, Brussel, N.I.S., 1979, 145 + bijl. (27).

## 1.6. Recidive

In de *statistiek van de veroordelingen uitgesproken door de correctionele rechtbanken* in 1978<sup>16</sup> wordt als recidivist beschouwd: de veroordeelde die op het ogenblik waarop hij het strafbaar feit pleegde al een correctionele straf opgelopen had of politiestrafen gekregen had die, samengevoegd, het peil van een correctionele straf bereikten.

In de *criminele statistiek* wordt met een ander concept gewerkt, dat evenmin met het begrip 'wettelijke recidive' samenvalt.

Zodra men voor een van de in de nomenclatuur opgenomen misdrijven een vroegere veroordeling opliep wordt men als *recidivist* geteld.

Elke voorafgaande veroordeling geldt als *recidivegraad*, ongeacht de ernst van het feit of de zwaarte van de straf. Zo wordt iemand met vier voorgaande veroordelingen vermeld als 'recidivist in de vierde graad'.

Wel wordt nog met de *aard* van de voordien gevonniste misdrijven rekening gehouden. Daartoe brengt men de vijfenveertig in de nomenclatuur vermelde (sub)categorieën van misdrijven tot negen *generische groepen* terug. Indien de meerderheid van de misdrijven waarvoor men vroeger veroordeeld werd tot dezelfde 'generische groep' behoort als dat wat het voorwerp van de huidige opneming in de criminele statistiek uitmaakt, dan aanziet men de veroordeelde als specialist.<sup>17</sup>

Hoe zijn deze *generische groepen* samengesteld? Zonder alle artikelen van het strafwetboek of van de desbetreffende bijzondere wetten te vermelden – deze vindt men in de criminele statistiek – toch een kort overzicht:

1. Misdaden en wanbedrijven van politieke aard, of strijdig met de openbare orde.
2. Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare veiligheid.
3. Diefstallen, oplichtingen, bedrog, bedriegerijen, vervalsingen.
4. Misdaden en wanbedrijven tegen de orde der gezinnen.
5. Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare zedelijkheid.
6. Doodslag of vrijwillige lichamelijke verwondingen.
7. Door particulieren gepleegde aanslagen op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid der woonst.
8. Laster en beledigingen.
9. Vernielingen, beschadigingen, schade.

In de meeste gevallen vinden wij dit een redelijke indeling. Toch hadden wij liever dat met name de derde generische groep zou opgesplitst geweest zijn in vermogensmisdrijven, respectievelijk valse getuigenis en verwante inbreuken (door het N.I.S. wordt niet altijd de gedetailleerde nomenclatuur gebruikt: daarom hebben we voor dit artikel de bestaande samentrekking overgenomen).

Bovendien ware het wenselijk dat men voortaan in de meer gedetailleerde indelingen naar aard van het bedrijf de classificatie naar generische groep als uitgangspunt voor de volgorde van vermelding zou hanteren.

---

16. *Statistiek der veroordelingen uitgesproken door de correctionele rechtbanken in 1978*, Brussel, N.I.S. (*Gerechtelijke statistieken*), 1982, 182 (1-145).

17. *Criminele statistiek van België*, zie noot 4, blz. 10 en 125.

### 1.7. De statistische grondstof

Voor de meeste gerechtelijke statistieken worden als 'grondstof' *statistische staten* gebruikt. Deze worden jaarlijks door de parketten en griffies ingevuld en aan de minister van Justitie overgemaakt, waarna zij naar het N.I.S. doorgestuurd worden.

## 2. Criminografische basisinformatie

Hieronder geven we een keuze uit beide delen van de *criminele statistiek* over het kalenderjaar 1978.<sup>18</sup> Voor meer gedifferentieerde informatie raadplege men de desbetreffende publikatie. Volledigheidshalve vermelden we de in het *Statistisch tijdschrift* aan de criminele statistiek gewijde bijdrage<sup>19</sup>: daarin worden door het N.I.S. cijfers verstrekt, vertrekkend vanaf de eeuwwende en gaande tot en met 1972 (met uitzondering van de jaren 1901 tot en met 1909, en soms ook voor kalenderjaren uit de Eerste Wereldoorlog). Vermelding verdient ook de grotendeels op N.I.S.-gegevens gebaseerde studie van Lempereur.<sup>20</sup>

Bij de door ons aan de *criminele statistiek* ontleende gegevens hebben we vergelijkingsgegevens opgenomen. Dit bleek evenwel niet overal op een zinvolle wijze mogelijk.

### 2.1. De statistiek der veroordeelden

In de onderscheidene N.I.S.-tabellen vindt men informatie over het geslacht, het gerechtelijk verleden, de burgerlijke staat, gezinstoestand, sector van beroepsbetrokkenheid, sociale stand, leeftijd en eventuele dronkenschap van de veroordeelden. Naast de onderlinge relatering van bovenstaande kenmerken worden de gegevens doorgaans gedifferentieerd naar de aard van het misdrijf en soms ook naar de aard van de opgelegde straf. Tenslotte is er een indeling naar gerechtelijk arrondissement (pleegplaats, geboorteplaats, woonplaats).

De lezer krijgt altijd eerst een basistabel over het jaar 1978. Deze wordt door retrospectieve overzichten gevolgd. De vorm hiervan varieert: soms gaat het over tienjaarlijkse overzichten, soms geeft men jaarcijfers van 1968 tot en met 1978. Als referentiegetal neemt men vaak het gemiddelde van de periode 1930-1939 (een 'betrekkelijk normale periode?'), respectievelijk de verooordelencijfers voor het jaar 1930. Meestal geeft men in deze overzichten zowel absolute cijfers als percentages, soms ook indexen.

---

19. 70 jaar criminele statistiek, *Statistisch tijdschrift*, 64 (1978), 1-2, 43-76.

20. LEMPEREUR, N., *Les fluctuations de la criminalité en Belgique. Tome II. 1967 à 1969*, Bruxelles, Centre National de Criminologie (Publication n° 11) – Bruylant, 1981, 314.

Voor deze studie, die de voortzetting is van een door BEKAERT en LEMPEREUR opgezet onderzoek, wordt minder dan voordien uit de *criminele statistiek* geput. Wel bekeek de auteur aan de hand van deze statistiek of er belangrijke wijzigingen dienden gesignaleerd: dit laatste bleek niet het geval.

Hieronder geven we van een en ander een overzicht.

*Tabel 1. Veroordeelden 1978: differentiëring van de informatie naar aard van het misdrijf, naar geslacht en recidive*

| Tabellen met betrekking tot: | Veroordeelden naar: |          |          | Retrospectief<br>overzicht? |
|------------------------------|---------------------|----------|----------|-----------------------------|
|                              | aard<br>misdrijf    | geslacht | recidive |                             |
| Algemene informatie          | X                   | X        | X        | X                           |
| Burgerlijke staat            | X                   | X        | X        | X                           |
| Gezinstoestand               | X                   | X        | X        | X                           |
| Beroep                       | (1)                 | X        | —        | X                           |
| Sociale stand                | (1)                 | X        | —        | X                           |
| Leeftijd                     | X                   | X        | X        | X                           |
| Gerechtelijk arrondissement  | X                   | X        | X        | —                           |
| Frequentie en aard recidive  | X                   | X        | X        | X                           |
| Dronkenschap                 | X                   | X        | X        | X                           |

(1) Geen gedetailleerde lijst, wel indeling in generische groepen.

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978.*

### 2.1.1. Veroordeelden naar aard van het misdrijf, geslacht en gerechtelijk verleden

In 1978 werden 23.879 personen veroordeeld voor misdrijven die op een morele afwijking wezen.<sup>21</sup> Van deze veroordeelden waren 77,4 % van het mannelijk, en 22,6 % van het vrouwelijk geslacht.

Per 100.000 inwoners van minstens 16 jaar<sup>22</sup> werden 319 personen veroordeeld: 501 mannen per 100.000 mannelijke inwoners en 137 vrouwen per 100.000 sexegenoten. Op 100 veroordeelden zijn er 57,3 eerstgestraften en 42,7 recidivisten. Volgens retrospectieve overzichten blijken de verdeling naar geslacht en deze naar recidive sinds 1930 niet fundamenteel veranderd. De criminaliteitscijfers per 100.000 inwoners daarentegen zijn sinds het begin van de referentieperiode 1930-1939 zowat gehalveerd.

In tabel 2 publiceren we voor 1978 per generische groep informatie over het aantal veroordeelden, rekening houdend met geslacht en recidive.

Zowat 81 % van de in de *criminele statistiek* beschouwde veroordeelden werden veroordeeld voor hetzij een vermogensmisdrijf, valsheid of bedrog, hetzij een misdrijf tegen de gezinsorde (hoofdzakelijk overspel, familieverlating), hetzij een tegen personen gericht geweldsmisdrijf (vooral vrijwillig toegebrachte lichamelijke verwondingen). Afgezien van de onvrijwillige slagen en verwondingen, die thans ontbreken, is de verdeling analoog aan deze die we in een vorig ar-

21. 70 jaar *criminele statistiek*, zie noot 19, 'woord vooraf': 'er wordt enkel rekening gehouden met de misdrijven die wijzen op een morele afwijking'.

22. De meeste minderjarigen tussen de 16 en 18 jaar die een vervolgd en als misdrijf omschreven feit pleegden komen – verkeersinbreuken uitgezonderd – voor de jeugdrechter. Zij zijn niet in de veroordeeldengroep, maar wel in de referentiepopulatie opgenomen. Op 1 januari 1978 waren er 161.414 jongens en 155.093 meisjes 16 of 17 jaar. (Raming in *Bevolkingsstatistieken*, 1979, nr. 1, blz. 24).

Tabel 2. *Veroordeelden 1978: verdeling naar generische groep, geslacht en recidive*

| <i>Generische groep misdrijf</i>                                                                        | <i>Veroordeelden volgens geslacht (in %)</i> |              | <i>Veroordeelden volgens recidive (in %)</i> |           | <i>Totaal aantal veroordeelden</i> |          |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|--------------|----------------------------------------------|-----------|------------------------------------|----------|
|                                                                                                         | <i>man</i>                                   | <i>vrouw</i> | <i>neen</i>                                  | <i>ja</i> | <i>f</i>                           | <i>%</i> |
| Misdaden en wanbedrijven van politieke aard, of strijdig met de openbare orde                           | 11,0                                         | 5,0          | 8,9                                          | 10,6      | 2.293                              | 9,6      |
| Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare veiligheid                                                   | 2,8                                          | 0,6          | 2,0                                          | 2,7       | 550                                | 2,3      |
| Diefstallen, oplichtingen, bedrog (...), vervalsingen                                                   | 39,0                                         | 34,6         | 34,1                                         | 43,2      | 9.069                              | 38,0     |
| Misdaden en wanbedrijven tegen de orde der gezinnen                                                     | 16,9                                         | 48,1         | 30,4                                         | 15,3      | 5.720                              | 24,0     |
| Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare zedelijkheid                                                 | 4,4                                          | 3,0          | 3,9                                          | 4,2       | 971                                | 4,1      |
| Doodslag of vrijwillige lichamelijke verwondingen                                                       | 22,1                                         | 7,0          | 17,6                                         | 20,1      | 4.468                              | 18,7     |
| Door particulieren gepleegde aanslagen op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid der woonst | 0,5                                          | 0,1          | 0,3                                          | 0,6       | 103                                | 0,4      |
| Laster en beledigingen                                                                                  | 0,2                                          | 0,4          | 0,2                                          | 0,3       | 49                                 | 0,2      |
| Vernielingen, beschadigingen, schade                                                                    | 3,2                                          | 1,3          | 2,6                                          | 2,9       | 656                                | 2,7      |
|                                                                                                         | 100                                          | 100          | 100                                          | 100       |                                    |          |
| <i>Totaal: f</i>                                                                                        | 18.479                                       | 5.400        | 13.675                                       | 10.204    | 23.879                             |          |
| <i>%</i>                                                                                                | 77,4                                         | 22,6         | 57,3                                         | 42,7      |                                    | 100      |
| Totaal aantal inwoners 16j. en + (%)                                                                    | 48,3                                         | 51,7         |                                              |           | 7.641.803                          |          |
| Totaal aantal inwoners 18j. en + (%)                                                                    | 48,2                                         | 51,8         |                                              |           | 7.325.166                          |          |

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, opgave nr. 1, blz. 11, 14-15.

tikel omtrent de activiteit van de correctionele rechtbanken voorstelden. Uit tabel 2 kan men verder ook per generische groep afleiden hoe binnen de veroordeeldengroep de verdeling naar geslacht en recidive van de gevonnnisten varieert.

### 2.1.2. Veroordeelden naar burgerlijke staat en gezinstoestand

Het N.I.S. verstrekt cijfers over de burgerlijke staat en de gezinstoestand van de veroordeelden. De betrouwbaarheid van deze informatie is onzeker: waar dergelijke gegevens door de griffier aan de gemeentelijke inlichtingenbulletins zouden ontleend zijn moet zij eerder laag worden ingeschat. Bij deze gegevens wordt vrijwel zeker geen rekening gehouden met de reële kinderlast, noch met de *feitelijke* burgerlijke staat. Ook dit vermindert de eventuele relevantie.

Toch een beknopt overzicht van de verdeling naar burgerlijke staat.

Tabel 3. Veroordeelden 1978: verdeling naar burgerlijke staat

|                     | Veroordeelden (1) |      | Inwoners (2) |
|---------------------|-------------------|------|--------------|
|                     | f                 | %    | %            |
| Ongehuwd            | 7.259             | 30,4 | 19,9         |
| Gehuwd              | 15.373            | 64,4 | 70,4         |
| Weduwen, weduwnaars | 145               | 0,6  | 8,2          |
| Echtgescheiden      | 1.028             | 4,3  | 1,6          |
| Onbekend            | 74                | 0,3  | —            |
| Totaal:             | 23.879            | 100  | 100          |

(1) Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, opgave nr. 2, blz. 20-25.

(2) Bron: Bevolking naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijdsgroepen eind april 1977, *Regionaal statistisch jaarboek*, 1980, 208 (15) en, voor raming van weg te laten aantal inwoners < 16 jaar, Indeling der bevolking naar leeftijd en geslacht op 1 januari 1978 (Raming), *Bevolkingsstatistieken*, 1, (1979), blz. 24.

2.1.3. Veroordeelden naar sociale stand

Hieronder volgt een verdeling naar sociale stand van de veroordeelden.<sup>23</sup>

Tabel 4. Veroordeelden 1978: verdeling naar sociale stand

| Sociale stand                                                                                                                                   | Veroordeelden |      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|------|
|                                                                                                                                                 | f             | %    |
| Patroons (sector econ. bedrijvig.)                                                                                                              | 2.530         | 10,6 |
| Vrij beroep                                                                                                                                     | 248           | 1,0  |
| Bedienden (sector econ. bedrijvig., agenten van openbare diensten, beheerders/bewakers van eigendommen, personen belast met persoonsverzorging) | 1.791         | 7,5  |
| Werklieden (sector econ. bedrijvig., werklieden in sector huis- en personendienst)                                                              | 7.212         | 30,2 |
| Zonder beroep (eigen huishouding e.a.)                                                                                                          | 4.041         | 16,9 |
| Onbepaalde sociale stand                                                                                                                        | 8.047         | 33,7 |
|                                                                                                                                                 | 23.879        | 100  |

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, opgave nr. 3, blz. 49.

De wijze van voorstelling door het N.I.S. van de verdeling naar sociale stand laat geen uitsplitsing over de onderscheidene misdrijfcategorieën toe, zodat ten aanzien van deze factor – wél ten aanzien van het geslacht – geen meer gedifferentieerde interne vergelijkingen mogelijk zijn.

Evenmin zijn externe vergelijkingen zinvol mogelijk. Weliswaar vindt men in het *Statistisch tijdschrift*<sup>24</sup> een indeling van de bevolking naar socio-economische groepen, maar een bruikbare vergelijking van die informatie met deze om-

23. Wij gaan niet in op de door het N.I.S. aangebrachte differentiëring der veroordeelden naar sector van beroepsbedrijvigheid.

24. Enige resultaten van het sociaal-economisch onderzoek – April 1977, *Statistisch tijdschrift*, 65 (1979), 2, blz. 110.

trent de veroordeeldengroep wordt verhinderd door de gebrekkige overeenstemming van de respectieve classificaties, door het feit dat de externe informatie op metingen eind april 1977 slaat, door het verschil inzake leeftijdsgroepering aan de benedenzijde van de verdeling en – ‘last but not least’ – door het feit dat bij het N.I.S. van één derde van de veroordeeldengroep de sociale stand ongekend is, waarbij niet zonder meer kan worden aangenomen dat de feitelijke verdeling wel met deze inzake de veroordeelden mét gekende sociale stand zal overeenstemmen.

Hierbij moge worden aangestipt dat de sterk door een indeling naar R.S.Z.-statuut geïnspireerde N.I.S.-classificaties vanuit criminologisch standpunt weinig relevant zijn.

Persoonlijk verkiezen we classificaties – zoals deze van Elchardus<sup>25</sup> – waarbij personen worden ingedeeld naar sociaal beroepsprestige: een indeling die op haar beurt samenhangt met elementen zoals inkomen, opleiding en daarmee corresponderende kenmerken zoals een grotere handelingsruimte ten aanzien van meer ingrijpende instiële interventies.

#### 2.1.4. Veroordeelden naar leeftijd

Hieronder wordt de veroordeeldengroep gedifferentieerd naar leeftijd en naar aard van het gevonnis misdrijf (generische groepen): *deze* tabel heeft alleen betrekking op de veroordeelde *mannen*. Wel vindt men in de onderste rijen percentages de verdeling van de groep veroordeelde *vrouwen* en van de *totale* veroordeeldengroep over de onderscheidene leeftijdscategorieën.

Uit de randverdeling blijkt dat de hier getelde veroordeelden voornamelijk *jonge volwassenen* zijn: bij mannen is dat relatief nog wat meer het geval. Er zijn verhoudingsgewijs weinig jongeren van 16 of 17 jaar bij: klaarblijkelijk wordt de mogelijkheid om hen voor de strafrechter te brengen al bij al bijzonder weinig benut.<sup>26</sup> Over het algemeen vindt men ook bij de andere adolescenten relatief weinig door de strafrechter veroordeelden.

Met tabel 5 visualiseren we intussen een aantal *vrij regelmatige samenhangen* tussen leeftijd en misdrijfsoort.

De *betekenis* van zulke samenhangen is *weinig duidelijk*. Persoonlijk menen wij dat zij op grond van *twee factoren* tot stand gekomen zijn. Enerzijds zijn er *bij het plegen* van de onderscheidene misdrijven ongetwijfeld verschillen naargelang van de leeftijd – en daarmee samenhangende elementen zoals de mogelijkheid om dergelijke misdrijven te plegen. Anderzijds denken wij aan *verschillen inzake de mogelijkheid en bereidheid* van de onderscheidene betrokken partijen *om de zaak tot voor de rechter te brengen*. De respectieve bijdragen van beide factoren kunnen hier helaas niet van mekaar worden gescheiden.

---

25. ELCHARDUS, M., Een internationale beroepenclassificatie (I.B.K.) en een gestandaardiseerde internationale beroepsprestigeschaal (G.I.B.S.), Brussel, Centrum voor bevolkings- en gezinsstudies (rapport 30), 1979, 91.

26. Zie noot 22.

Tabel 5. Veroordeelden 1978: verdeling naar leeftijd en misdrijf (generische groepen). Mannen.

| Generische groep misdrijf                                                                               | Leeftijd bij plegen misdrijf |               |               |               |               |               |              |              |            |            |            |           | Totaal |      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|--------------|--------------|------------|------------|------------|-----------|--------|------|
|                                                                                                         | 16-17                        | 18-20         | 21-24         | 25-29         | 30-34         | 35-39         | 40-44        | 45-49        | 50-54      | 55-59      | 60-69      | 70 & +    | f      | %    |
| Misdaden en wanbedrijven                                                                                |                              |               |               |               |               |               |              |              |            |            |            |           |        |      |
| van politieke aard, of strijdig met de openbare orde                                                    | —                            | 11,0          | 11,7          | 11,3          | 10,5          | 10,0          | 10,4         | 12,0         | 11,5       | 13,0       | 8,3        | 10,2      | 2.024  | 11,0 |
| Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare veiligheid                                                   | —                            | 2,4           | 2,8           | 3,4           | 2,4           | 2,8           | 3,1          | 3,0          | 2,2        | 1,8        | 1,7        | 8,5       | 517    | 2,8  |
| Diefstallen, oplichtingen, bedrog (...), vervalsingen                                                   | 54,8                         | 46,9          | 42,8          | 38,7          | 35,7          | 32,0          | 34,1         | 36,7         | 38,9       | 39,4       | 41,3       | 28,8      | 7.198  | 39,0 |
| Misdaden en wanbedrijven tegen de orde der gezinnen                                                     | —                            | 1,4           | 7,9           | 19,1          | 26,3          | 27,7          | 23,9         | 20,7         | 20,7       | 21,1       | 14,5       | 13,6      | 3.125  | 16,9 |
| Misdaden en wanbedrijven tegen de openbare zedelijkheid                                                 | 6,5                          | 5,1           | 4,2           | 3,9           | 3,4           | 5,2           | 4,5          | 3,6          | 4,6        | 6,7        | 7,4        | 6,8       | 811    | 4,4  |
| Doodslag of vrijwillige lichamelijke verwondingen                                                       | 38,7                         | 28,0          | 26,4          | 20,0          | 18,5          | 19,3          | 21,2         | 20,4         | 18,4       | 16,2       | 21,1       | 22,0      | 4.088  | 22,1 |
| Door particulieren gepleegde aanslagen op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid der woonst | —                            | 0,4           | 0,5           | 0,6           | 0,7           | 0,6           | 0,3          | 0,6          | 0,5        | —          | —          | 1,7       | 98     | 0,5  |
| Laster en beledigingen                                                                                  | —                            | 0,0           | 0,1           | 0,2           | 0,1           | 0,1           | 0,5          | 0,4          | 0,2        | —          | 1,2        | —         | 30     | 0,2  |
| Vernielingen, beschadigingen, schade                                                                    | —                            | 4,8           | 3,7           | 3,2           | 2,6           | 2,4           | 1,9          | 2,6          | 3,2        | 1,8        | 4,5        | 8,5       | 588    | 3,2  |
|                                                                                                         | 100                          | 100           | 100           | 100           | 100           | 100           | 100          | 100          | 100        | 100        | 100        | 100       |        |      |
| Totaal (mannen) <sup>f</sup> %                                                                          | 31<br>0,2                    | 2.484<br>13,4 | 3.714<br>20,1 | 3.745<br>20,3 | 2.839<br>15,4 | 1.878<br>10,2 | 1.541<br>8,3 | 1.038<br>5,6 | 624<br>3,4 | 284<br>1,5 | 242<br>1,3 | 59<br>0,3 | 18.479 | 100  |
| Totaal % (vrouwen)                                                                                      | 0,1                          | 7,6           | 18,5          | 21,1          | 16,5          | 11,7          | 9,8          | 6,2          | 4,3        | 2,2        | 1,9        | 0,3       |        | 100  |
| Totaal % ALLEN                                                                                          | 0,1                          | 12,1          | 19,7          | 20,4          | 15,6          | 10,5          | 8,7          | 5,7          | 3,6        | 1,7        | 1,5        | 0,3       |        | 100  |

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, opgave nr. 5, blz. 58-69.

onder geven we een verdeling van de *eerstgestraften*, naar leeftijd waarop zij misdrijf pleegden.

Daarbij wordt, per 10.000 inwoners van de corresponderende leeftijds-  
groep, uitgezet hoeveel van hen – voor een van de hier beschouwde misdrijven  
– voor het eerst veroordeeld werden.

*Tabel 6. Eerstgestraften 1978, naar leeftijd waarop zij het misdrijf pleegden*

| <i>Leeftijd</i> | <i>Aantal<br/>eerstgestraften</i> | <i>Aantal<br/>inwoners</i> | <i>Aantal eerste-<br/>gestraften per<br/>10.000 inwoners</i> |
|-----------------|-----------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------|
| 16-17           | 28                                | 316.637                    | 9                                                            |
| 18-20           | 2.237                             | 475.430                    | 471                                                          |
| 21-29           | 5.754                             | 1.375.881                  | 418                                                          |
| 30-39           | 3.230                             | 1.253.582                  | 258                                                          |
| 40-49           | 1.625                             | 1.230.745                  | 132                                                          |
| 50-59           | 610                               | 1.205.797                  | 51                                                           |
| 60-69           | 163                               | 847.948                    | 19                                                           |
| 70 & +          | 28                                | 935.783                    | 3                                                            |
|                 | <u>13.675</u>                     | <u>7.641.803</u>           | <u>179</u>                                                   |

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, blz. 11 en opgave nr. 5, blz. 70-75.

Het N.I.S. publiceert in zijn *criminele statistiek* een aantal correcties voor de ontwikkelingen inzake omvang en *samenstelling naar leeftijd* van de bevolking. Voor metingen over slechts één jaar hebben deze uiteraard geen belang.

#### 2.1.5. Veroordeelden naar algemene en bijzondere recidive

De in de *criminele statistiek* beschouwde veroordeelde heeft, de huidige veroordeling meegerekend, gemiddeld 2,3 veroordelingen op zijn/haar 'N.I.S.-straflijst'. Voor de recidivisten loopt dit tot 4 veroordelingen op.

Uit tabel 2 weten we dat 42,7 % van de veroordeelden recidivist waren. Van deze groep is 48 % bovendien 'specialist' (zie 1.6.).

Hieronder vindt men een verdeling volgens het aantal veroordelingen. Daarbij werd niet gedifferentieerd naar de beschikbaar zijnde informatie met betrekking tot de misdrijfsoort, het geslacht en eventueel 'specialisme'.

*Tabel 7. Veroordeelden 1978, naar aantal veroordelingen*

| <i>Aantal veroordeelden met:</i> | <i>%</i>      | <i>% binnen de<br/>recidivisten</i> |
|----------------------------------|---------------|-------------------------------------|
| 1 veroordeling                   | 13.675        | 57,3                                |
| 2 veroordelingen                 | 4.081         | 17,1                                |
| 3 veroordelingen                 | 1.995         | 8,4                                 |
| 4 veroordelingen                 | 1.247         | 5,2                                 |
| 5 veroordelingen                 | 752           | 3,1                                 |
| 6 veroordelingen                 | 529           | 2,2                                 |
| 7 veroordelingen                 | 369           | 1,5                                 |
| 8 veroordelingen                 | 293           | 1,2                                 |
| 9 veroordelingen                 | 219           | 0,9                                 |
| 10 veroordelingen                | 148           | 0,6                                 |
| 11 en meer veroordelingen        | 571           | 2,4                                 |
|                                  | <u>23.879</u> | <u>100</u>                          |
|                                  |               | <u>100</u>                          |

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, opgave nr. 1, blz. 14-16 en opgave nr. 7, blz. 126-133.

### 2.1.6. De veroordeelden en eventuele dronkenschap

Uit de criminele statistiek blijkt dat 4,2 % van de veroordeelden hun misdrijf onder invloed van de drank zouden gepleegd hebben (5,1 % van de veroordeelde mannen tegenover 1,1 % van de vrouwelijke veroordeelden). Van alle veroordeelden is 10,1 % vroeger wel eens wegens openbare dronkenschap veroordeeld, van hen waarmee hun huidige misdrijf met drankmisbruik gepaard ging loopt dit tot 67,6 % op. De N.I.S.-basisinformatie laat een differentiëring volgens geslacht, gerechtelijk verleden en misdrijfcategorie toe.

### 2.1.7. Veroordeelden naar gerechtelijk arrondissement waar het misdrijf gepleegd werd

Uit de criminele statistiek kan men opmaken waar het voor registratie gebruikte gevonnist misdrijf gepleegd werd.

Aan de hand van dergelijke informatie zou men een *criminotypering*<sup>27</sup> per arrondissement kunnen opstellen, en een *criminaliteitsgeografie* voor ons land uittekenen.<sup>28</sup>

Omdat wij deze statistische gegevens al bij al voor zulk doel weinig geschikt achten<sup>29</sup>, vermelden we slechts het bestaan van dergelijke basisinformatie. Tevens signaleren wij dat het N.I.S. de veroordeelden ook indeelt naar het kanton waar zij geboren werden, naar dat waar zij hun woonplaats hebben en naar dat waar zij de feiten gepleegd hebben.

---

27. Zie McCLINTOCK, F. en AVISON, N., *Crime in England and Wales*, London, Heineman, 1968, 317.

28. Het tweede gedeelte (blz. 195-301) van de in noot 20 vermelde publikatie van Lempereur omvat zulke 'criminaliteitsgeografie'.

Vergeleken met de analoge vorige publikatie (BEKAERT, H., LEMPEREUR-GUILMOT, N., *Les fluctuations de la criminalité en Belgique, Tome I. 1964 à 1966*, Bruxelles, Centre National de Criminologie (Publication nr. 5) - Bruylant, 362) is dit – op de statistiek van de correctionele rechtbanken steunende – gedeelte nu meer uitgewerkt, terwijl informatie over de 'delinquent' niet meer opgenomen is.

29. Enkele elementen. Dient de criminaliteit wel op het niveau van de rechterlijke straftoemeting te worden gemeten? Zo ja: welke statistiek verdient dan de voorkeur: de criminele, dan wel deze van de door de correctionele rechtbanken uitgesproken veroordelingen?

In het eerste geval: wat met de enorme reductie tengevolge van het gebruik van het concept 'morele verdorvenheid', wat met de reducties en inhoudelijke vertekeningen tengevolge van de bij samenloop, bij deelneming en bij herhaling binnen eenzelfde jaar gevolgde werkwijze? Analoge vragen kunnen ook bij de keuze voor de tweede soort misdrijfstatistieken geformuleerd worden.

Wat met het standpunt van de 'realisten', stellend dat de criminaliteit dicht bij het oorspronkelijk verschijnsel dient te worden gemeten, vanwaar het groter aan parketstatistieken, aan politiecijfers en aan dark number-onderzoek gehecht belang?

Wat overigens met de weging voor de omvang en de samenstelling van de bevolking: wat met de niet in de bevolkingscijfers opgenomen (tijdelijke) residenten? Wat met de criminaliteit waardoor grote en niet tot één arrondissement te herleiden groepen van de bevolking getroffen worden? Wat tenslotte – deze vraag is overigens niet alleen in deze context belangrijk – met de fouten in de statistische output, zoals wij ze soms aantreffen en waarvan Screvens, in zijn voorwoord bij het boek van Lempereur (zie noot 20) een aantal voorbeelden geeft?

## 2.2. De statistiek der misdrijven

Naast informatie over een aantal veroordeelden geeft de criminele statistiek ook wat cijfermateriaal omtrent een aantal misdrijven. Op deze cijfers gaan we thans in. We trekken hiervoor verhoudingsgewijs weinig ruimte uit: deels heeft dit met de marginale positie van dergelijke informatie in de N.I.S.-publikatie te maken, deels ook met onze hoger al geformuleerde bezwaren ten aanzien van de gehele criminele statistiek.

### 2.2.1. Misdrijven naar generische groep

Men kan aan de hand van de gevonniste individuele *misdrijven* een verdeling naar generische groep opstellen.

Al bij al zijn er evenwel maar 8,8 % méér individuele misdrijven dan individuele veroordeelden. Grotendeels om deze reden brengt een nieuwe verdeling naar generische groep dan ook weinig nieuwe informatie bij: de verschillen met deze in tabel 2 zijn zo klein (Cramers'  $v = .04$ ) dat het de moeite niet loont de verdeling der individuele misdrijven hier afzonderlijk te publiceren.

### 2.2.2. Misdrijven naar maand waarin zij gepleegd werden

De N.I.S.-gegevens laten de samenstelling van een tabel met de verdeling over het jaar van de individuele misdrijven in België op een gekende plaats en in een welbepaalde maand gepleegd toe. Omwille van de geringe relevantie van dergelijke informatie gaan wij hierop niet verder in.

### 2.2.3. Misdrijven naar gemeentegrootte

De door het N.I.S. doorgevoerde opsplitsing naar grootte van de gemeente liet ons toe onderstaande tabel te vormen. Deze heeft betrekking op de in België gepleegde misdrijven (uiteraard enkel deze met gekende plaats van het misdrijf). Uit deze tabel kan men enkele interessante gegevens putten, hoewel een indeling naar verstedelijkingsgraad relevanter zou kunnen zijn en de tweeslachtigheid zich ook hier bij iedere poging tot interpretatie doet voelen.

### 2.2.4. Openbare dronkenschap

In 1978 gaven 7.801 gevallen van *openbare dronkenschap* aanleiding tot een individuele veroordeling: daarvan waren er 9 % met andere misdrijven verbonden. In een retrospectief overzicht over de zestien aan 1978 voorafgaande jaren vindt men dergelijke informatie, naast een spreiding over de maanden van het jaar der gevallen van gevonniste openbare dronkenschap.

Tabel 8. Verdeling van de individuele misdrijven naar grootte van de 'pleegplaats'

|                                                                                                                      |   | Misdrijf gepleegd in gemeente met |                               |                               |                       |          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|-----------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-----------------------|----------|
| Generische groep misdrijf                                                                                            |   | < 10.000<br>inwoners              | 10.000-<br>24.999<br>inwoners | 25.000-<br>99.999<br>inwoners | ≥ 100.000<br>inwoners |          |
| Misdaden en wanbedrijven<br>van politieke aard, of strij-<br>dig met de openbare orde                                |   | 11,3                              | 10,4                          | 10,5                          | 10,3                  |          |
| Misdaden en wanbedrijven tegen<br>de openbare veiligheid                                                             |   | 2,7                               | 2,0                           | 1,8                           | 2,1                   |          |
| Diefstallen, oplichtingen, bedrog<br>(...), vervalsingen                                                             |   | 31,2                              | 35,1                          | 37,5                          | 38,0                  |          |
| Misdaden en wanbedrijven tegen<br>de orde der gezinnen                                                               |   | 21,2                              | 22,8                          | 21,8                          | 22,0                  |          |
| Misdaden en wanbedrijven tegen<br>de openbare zedelijkheid                                                           |   | 4,3                               | 3,8                           | 3,8                           | 9,9                   |          |
| Doodslag of vrijwillige licha-<br>melijke verwondingen                                                               |   | 24,5                              | 21,4                          | 19,6                          | 15,0                  |          |
| Door particulieren gepleegde<br>aanslagen op de persoon-<br>lijke vrijheid en op de on-<br>schendbaarheid der woonst |   | 0,6                               | 0,6                           | 0,4                           | 0,5                   |          |
| Laster en beledigingen                                                                                               |   | 0,3                               | 0,3                           | 0,2                           | 0,0                   |          |
| Vernielingen, beschadigingen,<br>schade                                                                              |   | 3,9                               | 3,4                           | 4,1                           | 2,2                   |          |
|                                                                                                                      |   | 100 %                             | 100 %                         | 100 %                         | 100 %                 |          |
| Totaal                                                                                                               | f | 7.794                             | 4.797                         | 4.915                         | 5.026                 | (22.532) |
|                                                                                                                      | % | 34,6                              | 21,3                          | 21,8                          | 22,3                  | (100)    |

Bron: *Criminele statistiek van België. Jaar 1978*, opgave nr. 9, blz. 146-177.

### 3. Ter afronding

Tot zover een voorstelling van de Belgische *Criminele statistiek*. Het is niet onze bedoeling hier onze in het begin van dit artikel of elders gepubliceerde commentaren te hernemen. Ter afsluiting willen we alleen herhalen dat het 'aanzienlijk sociologisch en criminologisch belang' dat in de 'Methodologie van de Belgische gerechtelijke statistiek' aan de criminele statistiek wordt toegeschreven, door de in deze statistiek voorkomende informatie manifest onvoldoende gestaafd wordt.

Integendeel: de conceptuele tweeslachtigheid, de wel erg vage en nauwelijks relevante classificeringen, de gereduceerdheid naar aard en aantal van de betrokken teleenheden, het gebrekkig of afwezig extern vergelijkingsmateriaal – naast andere gebreken – devaloriseren ons inziens ten gronde het belang van deze statistiek. Het al door Bentham bepleite en sinds zowat 150 – voor de criminele statistiek: zowat 80 – jaar gehanteerde instrument voor het meten van de morele gezondheid van het land voldoet niet meer. Zolang voor de criminele statistiek niet in een geldiger alternatief wordt voorzien, wordt haar belang duidelijk door sommige andere gedeelten van de gerechtelijke statistieken overschaduwde, ondermeer doordat deze conceptueel veel éénduidiger zijn: zij pretenderen niet meer dan een gedeelte van de rechtsbedrijvigheid in kaart te brengen.

et er wel aan een vernieuwde criminele statistiek gewerkt worden? We  
et antwoord op deze vraag voorlopig in het midden. Alvast moge gesteld  
en dat een *nieuwe* criminele statistiek wellicht nog moeilijk ook een *gerech-*  
*te* statistiek zou kunnen zijn, tenzij men van oordeel is dat de criminele act  
hts ontstaat door haar benoeming als zodanig door de rechters.